

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četert leta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXIV.

V Ljubljani 20. prosenca 1871.

List 3.

Molitev *)

v sedanji britkosti za našega sv. Očeta.

O Zveličar! z visokosti
Svoje Cerkve glej britkosti,
In terpljenja jo oprosti!

Kar je tvoja roka dala —
Dedina je rop postala,
Skruni se nevesta Kralja!

Tolovaji so napadli
Sveto mesto, ga obsédli,
Preklinjali ino kradli.

Tvoja čeda je razgnana,
Volkov lákot in prekána
Tudi Pija se ne ána.

Naj bo tvoja volja sveta,
Da derhál beží ukleta: —
„Reši Oče nam očeta!“

Milostno vterjaj jetnika
Pija, Cerkve vse vodnika, —
Njega teža je velika:

Ko sv. Peter biva v ječi,
Vérni molijo goreči,
Ga rešiti vsi želeči.

Pavla vklepajo okovi,
Zdihe, klic zgnali novi
Verniki so vsi njegovi.

Peter, Pavel, o pervaka!
Ki za Cerkev sta vojšaka,
Pija réšita „Križaka!“ **)

Ki sta v svetem serdu bila
Nekdaj Atila ostrášila,
Da je odlegla njega sila;

Že resnobo pokažita,
Skrumbe dalje ne terpita,
Kron gazivca pokorita!

Ropar z laškimi derhali
Naj svetiša več ne žali,
Čuti naj pravice kali!

Glej, na tron se je posádil,
Pa njegov ni, — ga je vkradel;
Verzi Bog ga v svetem jadu! ***)

S—v.

Jutranji zdihljeje.

V Tvojem varstvu sem počival,
Vsemogočni Oče moj!
Sladki mir sem varno vžíval,
Ker si čul Ti nad menoj.

Hvalo zdaj preserčno spévam,
Mlado jutro se žari,
Novo vdanost razodevam
Tebi, Oče milosti!

Jezus, v Tvojem sladkem imenu
Zdaj pričenjám novi dan,
Daj, da Tebi bo k éšenju,
Meni v blagor dokončan!

Misli, želje, dela svoje,
Sveti Duh! Ti vse zročim;
Skrijem se v zavetje Tvoje,
Da čez dan ne zagrešim.

Angelj moj, nebés Kraljica,
Varhi in svetniki vsi!
Čujte, da skušnjavec píšica
Mi v serecé ne doletí.

S Tvojo pomočjó zmagujem
Naj skušnjave vse, Gospod!
In ko zadnji dan končujem,
Sprejmi k Sebi me od tod.

Radoslav.

Kaj se godí v Rimu?

(Dalje.)

V Rimu, kamor je vpert ves naš verski up, vstanovljen na nezmotljivost sv. Očeta, od kodar se tedaj žarki vere kakor žarki solnčni po vesoljnem svetu razprostirajo, — tam v Rimu, odkar sv. Oče ne vladajo več, se vstanovlja središče nevére, ker že se je v Italijanskem parlamentu 19. decembra govorilo o tem, da se bo talijanska vlada preselila v Rim, in da katoliška vera odslej ne bo več spoznana kakor državna vera; v Rimu na dalje mavtarstvo vstanovlja svoj poglavitni sedež — ono mavtarstvo, ki je nar huji in nar močnejši sovražnik katoličanstva.

V Rimu, odkar sv. Oče nié več tam ne vladajo, se celo že pripravljajo med drugimi deli, s kterimi sv. Očeta žalijo, jim tudi njih čast s tim kratiti, da jim ime „sv. Oče“ odjemljejo, kakor se je govorilo v parlamentu 11. pret. decembra; ko vendar vsak dobri katoličan dobro vé, da papežu, samo papežu, in sicer vsakemu papežu gre po vsi pravici ime „sv. Oče.“ Oni so namreč nezmotljivi in prvi učenik vse svetosti za Bogom, oni nauk, ki pelje po ravni poti v zveličanje, učijo po škotih vse narode; oni so prvi in nar imenitnejši varh Kristusovih zakladov odrešenja, ktero posvečuje slehernega vernega, tedaj so resnično „sv. Oče.“

V Rimu, odkar papež ne vladajo, tudi prave prostosti ni več, ljudstvo se ne more mirno vdeleževati Božje službe, ker po cerkvah brezbožni in brezverni potepuhi ljudi nalaš v molitvah motijo, ker duhovni ne morejo varno očitno hoditi duše oskerbovat, ker se višji duhovščina ne sme očitno prikazati, da bi ne bila zaničevana, in ker sv. Oče sami zraven tega, da so zgubili vlado in deželo, niso več v miru v svoji vaticanski dvorani. Oni, ki so jim toliko zagotavljali in obetali, že tudi segajo po Vatikanu. Govorilo se je namreč zadnje dni v parlamentu, da sv. Očetu ni treba celega Vatikana, da bi se jim bukvarnica (neizrečeno velika in sprelepa) lahko vzela. Ta bukvarnica je imela začetek vstanovljenja neki že leta 93 po Kristusu, ob času papeža Klementa. Govori o nji sv. Jeronim ob času papeža Damaza I (367), kakor tudi rimski zbor ob času papeža Gelazija I (496), in potem so papeži eden za drugim to bukvarnico s svojimi denarji množili in zlepeševali; — in to jim zdaj hočejo vzeti.

In vse to talijanska vlada vidi, mirno gleda — in tudi podpira in pospešuje. Ali se tedaj sme upati, da bodo sv. Oče prostost vžívali kakor podložni take vlade? Nikakor, tega ne mislite, temveč sv. Oče morajo biti sami svoj gospodar, nobenemu pokorni, nobenemu odgovorni, nobenemu podložni, le tako bote vera in pobožnost v Rimu zopet

*) Po latinski himni F. Ks. Karniera od l. 1810. **) „Križak,“ ki je skorej vse dni svoje vlade v vertu Getsemanu in pod težo „križa,“ zasramovan od svojih in tujih. ***) Jad ali serd.

cvetle, in bodo sveti Oče lahko mirno in neopovirano vladali katoliško cerkev.

To terdi ves katoliški svet, kateri tirja od vlad, da naj pomagajo sv. Očetu, in kateri prosi Boga, da bi on na pomoč prišel sv. Očetu.

Za sv. Očeta se je potegnila švicarska združena vlada, ker okraj (kanton) Uri ima le katoliške prebivalce, in oni vsi združeni so po svojih poslancih tirjali od deželnega zbora, da naj svoj glas povzdigne zoper rop papeževih dežel, kar je tudi zvesto storil.

Za sv. Očeta so se potegnili vsi katoliški plemenitniki pruske dežele „Vestfalije“ ter so v dotični adresi svojega kralja prosili, da naj varuje pravice velicega števila svojih katoliških podložnih, ktere so med drugimi tudi v tem, da so sv. Oče mirni v neopoviranem posestvu svojih dežel, „do kterih imajo pravico že tisuč lét.“

Za sv. Očeta se potegvajo skor brezštevlni katoličanje, sosebno višjih stanov v Belgiji. Tam gospodje visoc ih stanov, kakor grof O d' Alcanterra, grof de Vilermont in drugi, starasini, poslanci imajo mnogokrat seje, pri kterih nabirajo za papeža denar, in se sklepajo, da hočejo, tako dolgo z besedo in djanjem upirati se ropu, ki ga je talijanska dežela storila, da bodo resnično sv. Oče pomoč dobili.

Za sv. Očeta se potegujejo talijanski škofje sardinske, piemonske in milanske dežele, ki so skupno adreso poslali kralju, v kateri sicer ponižno, toda serčno protestirajo zoper to, da se Rim papežu odvzame. Sv. Oče so tem serčnim višjim pastirjem 12. decembra lepo pismo pisali, se jim zahvalili za njih serčnost in jih blagoslovili.

Za sv. Očeta se poteguje veliko število blagih mladenčev v Bolonji, in v adresi dotični 12. decem. pret. leta, oni opominjajo mladenče vsega katoliškega sveta, da naj storé ravno to, kar oni, to je, podpirati sv. Očeta z molitvami, z denarom in z besedo, ter protestirati zoper rop papeževih dežel.

Za sv. Očeta se potegujejo vse nar imenitnejši, nar bogatejši, nar blagorodniši rimske gospé, ter so se sklenile v društvo, da nočejo nobene veselice imeti več, dokler ne bodo sv. Oče rešeni iz rok roparjev, da v svoji hiši nočejo terpeti nobenih slabih bukev, nobenih slabih časnikov, pa tudi ne slabih talijanskih družb in pokvarljivih zgledov v svoji hiši in v svoji družini. Tako žele sprositi od večnega Sodnika milost, zadobiti sv. Očetu prostost.

Za sv. Očeta se potegujejo tudi Avstrijanci, in avstrijske, dunajske gospé katoliške družbe z adresami do sv. Očeta, do avstrijske vlade — zoper rop rimske dežele, in sploh prosto ljudstvo po deželi, ki z molitvijo in spokornimi deli iše pri Bogu sprositi, da naj vživajo sv. Oče tisto prostost, ki jim je treba k vladanju sv. Cerkve. (Dalje nasl.)

Sola po novih postavah in duhoven.*)

Veliko se je že do zdaj pisalo o novem šolstvu, in to po pravici, ker je to gotovo eno nar imenitniših vprašanj sedanjega časa.

Kakor bo namreč otroška izreja v mladosti, tako bo navadno njihovo življenje v poznejši starosti. Zato pa naš Zveličar ojstro kazen žuga vsakemu, kateri bi pohujšal tudi le enega malih, ki v njega verujejo.

Kdo pa ima skerbeti, da ne bo katoliška mladina pohujšana: ali ne tisti, kateri je dolžnost prejel mladino v imenu Kristusovem sprejemati in jo k Kristusu voditi, namreč sv. Cerkev?

*) Veliko se dandanes piše o šoli, in ker je gotovo, da bodo katoliški zastopniki, kadar glas dobé, šolske postave preuredili, bode naslednja logična obravnava toliko bolj na svojem mestu. Vr.

Kdo pa ne spozná, da so nove šolske postave v marsikterem oziru v zopercerkvenem duhu, ker cerkvi nar imenitniši in bistveno pravico nadzorništva v katol. šoli jemljejo, in cerkveni vpliv do omike in izreje kat. mladine razdirajo, da zdaj sv. cerkev po novih postavah nima več pravice braniti pohujšanja; kjer bi se godilo, ampak se le pritožiti? Če bi njeno pritožbo brezverna (brezkonfesijonska) vlada poslušala ali ne, si lahko mislimo. Če bi pa vlada to tudi storila, bi bila tedaj venderle cerkvena oskerbnica v cerkvenih rečéh. To pa gotovo ni po volji našega Zveličarja, kateri je le svoji cerkvi in ne vladi dal prvo dolžnost učiti in voditi ljudstva v Božje kraljestvo. Če ravno pa te postave niso po vseh deželah enako izdelane, in se pri vsem tem lahko še kaj dobrega obderži, saj še nekoliko časa, vender zavolj tega postava si ma še ni opravičena, dokler je mogoče po njej tudi kaj zoperverskega in neverskega, tedaj pohujšljivega, postavno vpeljati.

To je tedaj gotovo, da sedanje šolske postave cerkvi njene pravice kratijo; to poterdi tudi nagovor našega sv. Očeta, rimskega papeža, kterege so imeli do svojega zbora 22. junija 1868. Vsak kristjan pa je dolžan sv. cerkev poslušati. Sv. cerkev je mašnike in posebno župnike odločila, naj bi pazili na posamezne dele njene čede. Ali ni tedaj njen glas do svojih služabnikov, naj bi vso jim izročeno čedo pasli in na njo pazili v imenu sv. cerkve? Sv. cerkev je postavila mašnike gotovo z namenom, da bi nikoli cerkvenih pravic ne poškodovali, ampak veliko bolj branili, kadar je treba. Dolžnost vsacega mašnika, ohraniti cerkvene pravice, je tedaj očitna.

Ker so duhovni tudi deržavljeni posvetne vlade, morajo pa tudi posvetni oblasti pokorni biti, kolikor ni zoper Božjo voljo; ker ni oblasti, razun od Boga, kakor je sam naš Zveličar Pilatu odgovoril: „Ne imel bi nobene oblasti do mene, ko bi ti ne bilo od zгоре dano.“

Kakor deržavljeni dvojegega kraljestva, božjega in zemeljskega, imamo tedaj tudi dvojne dolžnosti spolnovati; imenitniši pa so dolžnosti, ktere nam božje kraljestvo naklada. Ako bi bile dolžnosti, ktere imamo kakor udje božjega kraljestva, unim, ktere imamo kakor posvetni deržavljeni, nasproti, je gotovo, da smemo dolžnosti do posvetne vlade le toliko spolnovati, kolikor niso nasproti dolžnostim božjega kraljestva, to je, svete cerkve.

Spoznati pa, kdaj namreč so si te dvojne dolžnosti nasproti, in koliko smemo svojih nižjih dolžnosti spolnovati, da zraven ne delamo zoper svoje imenitniši dolžnosti, je velikrat gotovo težavno, posebno pa v današnjih zmedenih časih. Pravilo, po kterem se vsak ravná, je glas njegove neskaljene vesti; sej nas sveto pismo uči, da le kar ni iz vere, je greh; kar namreč človek dela zoper vest, je greh. Ko tedaj pravi pisavec zoper pomislke v „Novicah“, naj se duhovšina novim šolskim postavam vda, kolikor vest pripuša, ima prav. Ker pa velikrat pri enacih okolišinah vest nekterim več pripusti, nekterim pa manj, je vprašanje, kterege vest ima bolj prav? Gotovo je tedaj, da resnica ni tako očitna, kakor bi si kdo mislil, ker bi se sicer tudi vest po resnici povsod enako ravnala.

Ker je pa duhoven poklican biti luč sveta, in mora učiti cesarju dati, kar je cesarjevega, pa tudi Bogu, in samo Bogu, kar je Božjega, je tedaj tudi njegova dolžnost, da se trudi resnico in pravico bolj in bolj spoznati, da ne bo v nevarnosti slišati očitanja: Slepci so, in slepce vodijo (Mat. 15, 14.); mutasti psi so, ki ne morejo lajati. (Iz. 56, 10.) Iz tega je razvidno, kako mora vender le za vsacega duhovna, če ravno že dela po svoji vesti, imenitno biti vprašanje, ali naj se vdeležuje šolskih postav, in koliko, ali pa ne?

Ker sem se že v to premišljevanje spustil, in želim

ali pravo zadeti ali pa s priložnostjo pravo spoznati, naj tudi jest o tej reči svoje misli priobčim.

Ako pomislim razmero novih šolskih postav do cerkvene pravice, in dolžnosti, ktere naj duhoven v tej zadevi spolnuje, mislim, da se tukaj mora razločiti, kaj je prav in kaj je dobro. Kakor ni dovoljeno hudo delati, da bi iz tega dobro izhajalo, tako bi tudi katoliški duhoven ne smel nič storiti zoper neprodajljive cerkvene pravice, če bi še toliko dobrega iz tega pričakoval, ali še toliko hudega iz nasprotnega ravnanja se bal. Res je, da duhoven naj skerbi ne le za dušni, temuč tudi po okolišinah za telesni blagor svojih vernih; naj ne le z besedo in molitvijo blagoslavlja, temuč s svojim djanjem blagor razširja. Treba je duhovnu, da gleda na korist, vendar je pa poglavitno, da pravice ne poškoduje.

Če se tedaj prašam, ali je prav, da se duhoven pri izvrševanju novih šolskih postav vdeležuje? odgovorim: Prav, če s tim ravnanjem cerkvenih pravic ne poškoduje, in kaj koristi pričakuje. Kakšne pravice pa ima cerkev do šol? Božje in pridobljene pravice. Da ima cerkev božje pravice do šol, spoznamo že iz ravnanja našega Zveličarja, kateri je s posebno ljubeznijo sprejemal otroke, pa tudi cerkvi svoji namestnici na zemlji posebno skerb za otroke izročil.

Cerkev ima od našega Gospoda dolžnost, po svoji moči verne k Bogu voditi; tedaj ima tudi pravico do vsih pripomočkov, kateri ji pomagajo to dolžnost spolnovati; gotovo pa je poglavitni pripomoček v ta namen prava keršanska izreja mladine. Zato so pa cerkveni zbori zapovedovali, naj škofje šole napravljajo po svojih škofijah in v deželnih cerkvenih zborih svojemu nadškofu o tej reči sporočujejo, in svojo zalogo bukev skazujejo. Zavolj tega pa tudi sv. Avguštin pravi o Julijanu odpadniku, ko je kristjanom prepovedal šole imeti, da je cerkev preganjal, ker ni pustil kristjanom učiti vednosti in se jih naučiti. Če je sveti Avguštin imenoval preganjanje kristjanov, ker jim je bilo prepovedano vednosti se učiti in jih učiti, kako bomo pa imenovali to, če je kristjanom sicer dovoljeno vednosti se učiti, pa tudi dovoljeno, če ne po okolišinah celo zapovedano se jih učiti zoper vero in npravnost?

Pa tudi pridobljene pravice do šole ima cerkev, ker si jih je sama pridobila. Že v prvem času keršanstva so imeli kristjani svoje šole. Potem ko so vojske in druge nezgode razsájale in žugale vse vednosti z zemlje potrebiti, so bili posebno samostani, je bila duhovšina, ktera je še vednost in učenost ohranila, in se veliko trudila, da je vednost tudi med ljudstvom razširjala.

Če tedaj hočemo presoditi, ali je vestno dovoljeno duhovnu vdeleževati se novih šolskih postav, ali ne, mislimo si ga postavljenega v sredo med cerkvene pravice in nove šolske postav. Tedaj nam je treba v ta namen pogledati ne le razmero med cerkvenimi pravicami in šolskimi postavami, ampak še posebej razmero med vdeleževanjem duhovna pri šolskih postavah, in temi postavami na eni strani, in razmero takošnega ravnanja duhovna do cerkvenih pravic na drugi strani.

Kakošna da je razmera novih šolskih postav do cerkvenih pravic, da so namreč cerkvenim pravicam nasprotno, je razvidno že iz prešnjega; pa tudi nasledki ali doslednosti teh postav nam to kažejo. Dobro drevo, pravi naš Zveličar, ne rodi malopridnega sadu, in malopridno drevo ne rodi dobrega sadu; kakšen sad pa nove šolske postav je zdaj rodé, časniki pogosto spričujejo. Ali more tedaj cerkev take postav opravičevati? Gotovo ne. Cerkev je že svoj glas dala zoper te postav, in zavrača tiste, kateri se katoličane imenujejo, in so se pri novih postavah kaj vdeleževali, na tiste kazni, ktere je že cerkev naložila vsem, kateri bi cerkvene pravice kratili. Kar tedaj v tej zadevi cerkev storiti more, je

to, da poterpi in pazi na svojo čedo, da od kake strani škode ne terpi.

Gledé na razmero med vdeleževanjem duhovna pri šolskih postavah in postavami je treba razločiti, ali se jih duhoven more vdeležiti kakor državlján, ali le kakor cerkveni zastopnik. Postava sama že ne pripuša duhovna zraven drugač, kakor da je cerkveni zastopnik. Samo v tem obziru moramo tedaj presojevati vdeleževanje duhovna pri šolskih postavah. Tukaj moramo pa zopet dvoje razločiti, ali je namreč to vdeleževanje vladno duhovnom le pripušeno, ali tudi zapovedano.

Da je duhovnom le pripušeno postav se vdeleževati, lahko spoznamo že iz šolske postav od 25. maja 1868. (§ 2.) Ta postava učenje in neposrednje nadzovanje keršanskega nauka le pripuša duhovnom, vendar pa tako, da vladna pravica nadzorništva nikjer škode ne terpi; zato pa je naravnost pristavljeno, da zraven tega cerkev še celo nikakoršnega vpliva ne smé imeti do družih učnih tvarín.

Če vladi dosledno in premišljeno ravnanje prilastujemo, bomo gotovo rekli, da v njenih šolah le tiste tvarine učiti zapoveduje, ktere so koristne, in sicer koristne v vladinem zmyslu; vlada pa je brezvérna, tedaj bilo bi ravnosledno za njo vse eno, ali imajo njeni podložni eno ali drugo vero, ali pa nobene ne. Verski nauk v šolah je tedaj ravnosledno nepotreben; kaj nepotrebega zapovedovati bi bilo pa nespametno. Da pa vladi smemo to doslednost prilastovati, se še bolj prepričamo iz §. 3 in 5 ravno te postav, ker z njimi je dovoljeno vsem, kterikoli imajo državljanske pravice, ktere šole koli se vdeležiti, tudi tiste šole, ki je druge vere. Tedaj smejo katoliški otroci po novih šolskih postavah tudi judovskih in drugih, brezvernih šol se vdeleževati. Če tedaj katoliški otroci od vlade nimajo dolžnosti keršanskega nauka se učiti, kako bi imeli potem duhovni od vlade dolžnost, katoliške otroke v keršanskem nauku podučevati, ker jih otroci niso dolžni poslušati? Ako pa poglavitna reč, podučevanje v keršanskem nauku z Božjo službo, ni zapovedana, kako bi bilo zapovedano vse drugo, kar je le zavolj tega postavljeno?

Če bi pa kateri rekel: Ker je vlada keršanski nauk v šolah dopustila, je pa tudi tedaj potrebno, da je duhovnom zapovedala se vdeleževati novih šolskih postav; naj ga vprašam, od ktere strani si misli to potrebo ali od cerkvene ali od vladine? Za cerkvene potrebe, kakor je očitno, se vlada ne more zmeniti; za vladine potrebe bodo pa vladini služabniki bolj skerbeti znali kakor cerkveni; sej vendar vlada, mislim, ne bo hotla, da bi bili duhovni sodniki v svoji lastni reči, če bi imel duhoven po vladinih mislih s podučevanjem keršanskega nauka vladi kaj škodovati. Za drugo pa vlada duhovnov tudi ne potrebuje; zakaj bi mar sicer vse druge reči tako skerbno varovala cerkvenega vpliva, kakor nam kažejo njene postav?

Gotovo je tedaj, da vlada nikakor ni mislila zapovedovati, temuč le privoliti cerkvi, da se vdeleži šolskih postav. Kakor ima srenja in šolstvo brez ozira na verstvo pravico imeti zastopnike pri šoli, tako naj bi pa tudi cerkev imela svoj glas v novi šolski napravi.

Sej ima srenja zraven pravice tudi dolžnost poslati zastopnike v šolski svet; zakaj bi tedaj enakopravno tudi cerkev ne imela te dolžnosti poslati svoje zastopnike? Kdor tako ugovarja, mu odgovorim: Vlada ima skerb za izrejo in omiko srenjske mladine, zato se po njeni misli tudi spodobi, da se tudi srenja vdeležuje izreje svoje mladine. Drugači pa je v oziru cerkvenih zastopnikov; zakaj vsa izreja in omika razun podučevanja v keršanskem nauku in božje službe (to pa po vladinih pravilih ni bistveno potrebno) se ima doverčevati v šoli brez cerkvenega vpliva. Vlada ne priznava tedaj cerkvi

nobene dolžnosti zastran omike in izreje mladine, razun omenjenih za vladu nepotrebnih reči; tedaj tudi ne more biti vladine zapovedi, da naj se duhovni šolstva vdeležujejo. (Konec nasl.)

Velésovo.

III. Cerkev.

Pervotna cerkev, kakoršna je bila še do srede pretečenega stoletja v Velesovem, stala je ravno narobe sedanji cerkvi, segala je od vzhoda do zahoda in je bila veliko manjša od sedanje. Širila se je prav na tem kraju ko sedanja, le s tem razločkom, da je nekdanja dolgost zdaj cerkvi širjava, in nekdanja širjava podaljšana v sedanjo dolgost. Kdaj samostanska, zdaj pa farna cerkev, v poprejnem stoletju vsa iz novega sozidana, steza se, na zapadni strani samostana stoječa, z njim vred in sicer stikoma od juga proti severju. Dolga je 19 sežnjev, široka 10, visoka 9 sežnjev; zidana je v rimskem zlogu in posvečena Materi Božji.

Lice cerkve je z zvonikom v sredi posebno na prvi pogled res prijazno, lepo in mično; po širokih, lepo izdelanih, v sredi s presledkom deljenih stopnicah po 6, 5 in troje štabelj se gre v nekoliko zvišano cerkev, v katero pelje troje vrat. Stopivšemu v njo se razveseljuje okó, kamor koli pogleda, kajti lepo zidana cerkev razvija se ti tako na vse strani kot veličastno, Bogu in presv. Devici posvečeno, res zelo svetišče. Jo ogleduješ, hitro spoznaš, da je umetna, mojsterska roka vodila zidarsko delo, in nadvladovala ga; opazuješ pa oltarje, ne veš, ali bi se bolj čudil priprosti sestavi oltarjev ali pa njih popolnoma cerkvi primerni podobi; in če ogleduješ podobe svetnikov na oltarjih, slikane na platno, se pa od nekterih kar ločiti ne moreš, takó plastično lepo in živó so izdelane, — dalje ko jih gledaš, težejše se ločiš. Je pa z velikim še šest stranskih oltarjev. Svetniki, katerim so stranski oltarji posvečeni, so sledeči: Na moški strani sv. Jožef umirajoči, sv. Vincencij mučenik, in sv. Štefan, kamujani; na ženski strani pa so: Sv. Janez Kerstnik, sv. Dominik in sv. Katarina mučenica

Vse te podobe so ene roke delo, in to izverstno. in umetno. Neki Šmid iz Kremisa jih je bil na platno vdihnil. Sv. Dominik in sv. Katarina zaslužita, bi rekel, med podobami na stranskih oltarjih prvo mesto. Sv. Jožef je sicer ko slikarija mojstersko delo, pa dozdeva se nam, tako umira navadno pobožen kristjan; on, kateri je bil ženin Marijin, in varh Gospodov, in ki je pravičen v sv. pismu imenovan, ni bil tako strašno od smerti zdelan. Njegova smert tudi ni bila žalostna prigodba, temuč veseli prestop iz solzne doline v rajsko večnost — k Bogu v družbo svetnikov in angelov Božjih — to pa se na sliki pogreša. Gledaš pa sv. Katarino, kakšen obraz! Tu ne vidiš nikjer tiste dolgočasne, žalostne potuhnjenosti, v kateri slikarji tako radi pobožnost in svetost predstavljajo, še manj pa zapaziš na tem obrazu kaj posvetnega, ta obraz je tako rekoč solčna pika, iz ktere bliščé nekako žarno vse keršanske čednosti! Kako ji veleva poveljnik, naj se reši in moli malika! kako prigovarja neki nejevernik rabeljnu, naj še nekoliko poterpi, ker se bo morda vender le udala! kako pa svetnica kleče vsa pripravljena smertnega mahljeja pričakuje! Vidi se, da se teló nad morivnim udarcem straši, vidi se pa tudi, da je duh telo zmagal in se nepremakljivo daroval Bogu. Sveta nevesta zaničuje vse posvetne ponudbe ter se v svetej ljubezni svojemu presvetemu ženinu daruje. Človeštvo je v tem svetem obrazu poveljčano; ne posvetni, ampak sveti, keršanski duh se iz njega in po njem razséva; od tod tolika mikavnost in lepota. Človek bi se razjokal, da se tako blago bitje z zemlje loči; človek bi se groziti mogel nad tako nečloveško hudobijo, nad umorom sv. Katarine;

človek bi pa tudi kar zaukal, da nebesa takó blago, sveto dušo v svoje društvo sprejmejo in z njo zveličansko, rajsko družbo pomnožé. To je podoba sv. Katarine na zadnjem oltarju proti velikim vratam, le škoda, da zob časa tako zeló svojo razkrojivno moč na tej sliki razkazuje. In sv. Dominik?

Naslikan je ta svetnik, ko rabelj njegovo knjigo, shrambo katoliškega nauka, vpricho njega in valdenskih krivovercev na ognju žgè, pa je nikakor sežgati ne more, kajti plamen se je ne prime, da si tudi ga, kolikor je moč, rabelj in njegovi pomagavec podžigata in množita. Sveti Dominik kleči na enem kolenu pred plamečim ognjem s knjigo, prvi krivoverec kaže zaničljivo v knjigo na ognju, kakor da bi reči hotel, s pogledom na Dominika: „Verovali ti bomo, da resnico govoriš, ako ta tvoja knjiga zgorela ne bode.“ Tretji se steguje, da bi vidil knjigo goreti in se hudobno posmehuje, češ, saj bo zgorela, ni dvomiti nad tem, in drugi, ki vidi pred sabo ogenj in knjigo, ves osupnjen stermi in gleda, ker knjiga ne gori, plamen se je ne prime, v sredi plamečega ognja so celo posamni listi odperte knjige nepoškodovani; sv. Dominik pa gleda z nekim svetim ponosom in poslušá govor krivovercev, kakor da bi reči hotel: „Vi zaslepljeni, glejte, Bog sam tu govori ter vas kliče na pot resnice in zveličanja; poslušajte njegov glas ter se vernite nazaj v naročje matere katoliške cerkve.“ Na vsi sliki pa ste senca in svitloba tako umetno razdeljeni in na platno plastično djani in razliti, da bi človek mislil, kar tje bom stopil, in to ali uno osebo na sliki prijel in na tla postavil.

Opustivši opisovanje drugih slik moramo vender omeniti Matere Božje oznanjenja — v velikem oltarju. Ta slika, bi rekel, ima prednost pred vsemi drugimi. Tu je vse umetno, lepo in izverstno. Ponižnost Matere Božje, nje vdaja in podverženost pod sklepe božje, nje vsa zunanjšina spričuje bitje, ki je bilo v resnici vredno povzdignjeno biti nad vse človeštvo. Toliko slik v tej cerkvi. Ako v njo stopiš in se ozreš po nji, čutiš hitro, da si tukaj na svetem kraju, da si v bližini vsegamočnosti božje: duh se proti nebu povzdiguje in molitev pride sama. Sploh: zidava, oltarji in slike, vse ti prikupuje to svetišče, vse se ti strinja, ter stavi cerkev to, cerkev Velesovsko med nar lepše cerkve v celi obširni naši škofiji. To je res sveta hiša, prava hiša Božja in hiša molitve.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Romanje v Jeruzalem in druge svete kraje napravljajo tudi letos, kolikor nam je znano, na Dunaju in na Italijanskem. Veiko namestništvo za sv. deželo na Dunaju je za letos tako vravnalo, da njegova družba pride od severa Palestine v sveto mesto, tedaj obiše goro Karmel, mesto Nazaret in od tam Tabor in Tiberijo in potlej nastopijo tridnevno pot proti Jeruzalemu koder je hodil mladi Zveličar na velikonočni praznik z Marijo in Jožefom. V Jeruzalemu bodo sprejeti v avstrijski hiši, ondi bodo opravili velikonočno spoved in sv. Obhajilo, pričujoči bodo pri opravih vélikega tedna, ogledali znamenite kraje v mestu in okrog mesta, pa tudi šli v Betlehem, k Jordanu in mertvemu morju, v Emavz itd., poslednjič pa skoz Jafó (Joppe) v Egipt in od tam nazaj domú, ali pa v Carigrad, kateri bi hotel še posebej na svoje stroške za pol vožnje cene na morji to stransko pot storiti. Romarji plačajo po 440 gl. ali pa po 500 gl. v srebru, kakor si izvolijo 2. ali pa 1. prostor na parobrodu in pošljejo denar na Dunaj saj do 18. svečana (Napis: An das Hochwürdigste General-Commissariat des hl. Landes in Wien: Stadt, Franziskaner-Platz Nr. 4.) Odhod z Dunaja v Terst

bode 3. marca zjutraj, iz Tersta proti Kervu, Siri, Smirni id. pa 4. marca. Velika noč je namreč letos 9. aprila.

„Weckstimmen für das kathol. Volk“ se bodo tudi to leto nadalje izdajale. Sodelavci so med drugimi dr. Brunner, Greuter, P. Thuille id. Založnik Sartori na Dunaju, papežev bukvar, bode od vsacega zvezka 2. letnika obračal 25 gl. za sv. Očeta v Njih stiskah.

Besednica katoliška (resurza) bode imela 29. jan. zvečer ob 6 v svojem stanovanju v Virantovi hiši svoj občni zbor, k kateremu se priljudno vabijo domači in vnanji družniki.

Podpisovanje za adresu do sv. Očeta in liberalne nergauja. Sliši se, da liberalci ljudi šuntajo, da naj se nikar ne podpisujejo na milovavno pismo do sv. Očeta in na protest do ministerstva zoper oropanje Rima. Svoje hujskanje podpirajo s starimi lažmi: da bodo ljudje potlej mógli za papeža hoditi na vojsko (ne mara vsakaj ženka, ki dá kak soldek?), da bodo davki povišani zavolj tega, da bodo mógli papeža sami preživiti, in ne vemo, kaj še vse? — Mislimo, da so se terpini Slovenci že dostikrat prepričali, kdo so tisti, ki ljudi zoper njih vero in cerkev in papeža že toliko dražijo, in pa koliko jim je verjeti. Zakaj da se podpisuje, je v pismih do papeža in ministerstva na tanko razloženo. Katoličanje milujemo častitljivega jetnika, Kristusovega namestnika, in tirjamo, da naj naša vlada in vsak pošten katoličan z njimi derži, ne pa z roparji, ki utegnejo našega cesarja še nadalje oropati, kakor sedaj papeža, in ki so nam že lepo Lombardijo in Benečijo vzeli. Katoličanje po vsem svetu so se podpisovali in se podpisujejo na milijone za sv. Očeta; zavoljo tega pa še nobeden ni bil vojak in ne bo. Davke pa pač povišujejo liberalci, da bi jih tako ne! — ne pa tisti, ki se za papeža potegujejo. Ravno tako neslano je govorjenje, da bomo mógli papeža preživiti! Ako kdo radovoljno dá kak sold za papeža, ga ne zaverže, dá ga svojemu očetu; sicer pa, ko bi bilo tudi res treba osemdesetletnega starčka prerediti in bi do sto let še živeli, bi Avstrijanom ne stal toliko, kolikor n. pr. Beust, ki je deržal z oroparji sv. Očeta, in ki je lepo Avstrijo razdjal na dvoje.

Ne poslušajte tedaj sovražljivih šuntarjev, dragi rojaki, temuč če Vas bodo bolj podpihovali, bolj se podpisujte in pokažite, da ste v resnici dobri sinovi in hčere Njega, ki mu je Kristus rekel: „Pasi moje jagnjeta.“ Glejte, da ostanete res jagnjeta, in ne to, kar so vaši šuntarji! —

Liberalci se zmiraj bolj pehajo zoper vero, brez vse sramožljivosti in boječnosti modrujejo tako, da bi vero prej ko moč čisto iz sol, zlasti višjih odpravili, češ, da je to „le cerkvena reč.“ Prašanje pa je: na čem je keršanskim staršem več ležeče, na vsih imenih červov in gosenic, na natankem znanji nekdanjega gerškega jezika itd., ali pa na „cerkveni reči?“ Ali nima država dolžnosti skerbeti ravno za potrebe narodov? Čemu pa država, kaki je njen namen? Mar samo to, da podložni davke plačujejo? Podložni imajo tudi pravice, ne le dolžnosti — in prva pravica je gotovo ta, da mora država skerbeti za potrebe podložnikov in sicer toliko bolj, kolikor imenitniše so potrebe. Podložni ne bodo molčali, ako bodo nekteri tako imenovani šolski in drugi „možje vede in učenosti“ zoper narodovske naj svetejši zadeve rogovilili in jim njih naj terdnije pravice podkopavali, — narodje bodo tirjali, da mora vlada take rogovileže zoper sv. vero odstaviti in druge postaviti, kateri se bodo za to pečali, česar narodje res potrebujejo. Če nekteri psevdoliberalci ne morejo zapopasti, da je verstvo veda in učenost, bodo prišli drugi na njih mesto, katerim bode to čisto jasno, — in ne mara tudi unim kertom, kadar jih

bo pomanjkanje kruha streznilo od njih bogoktetnih sanjarij.

Iz Struške doline, 8. pros. 1871. Naj izrečem svojo in svojih sosedov serčno milovanje, da so se ločili od nas preljubi in prečast. župnik gosp. J. a. k. Rus in se preselili na novo službo za dekana in župnika v Šmartin pri Litiji.

Oskerbovali so 12 lét in 8 mescev kaj natančno našo faro, z naj večo gorečnostjo delili dušno hrano vsim, kateri koli so pri njih iskali mirú.

Koliko so storili za domačo cerkev sv. Avguština, ne bodem popisoval; opomnim naj le precej velikih čisto novih zvonov, ki so jih napravili!

Ne bode jih pozabila Struška duhovnija; Bog Jih živi!
J. L., učitelj.

Iz Junske doline na Koroškem je neki učitelj pisal „Tirolskim glasom“: „1. Jaz učitelj I. sem naj nesrečniši človek. 2. Ako ostanem pri dosedanem zaslužku, me končá lakota; ako ga mora srenja zboljšati, me končá nejevolja. 3. Župnik se nima v to več vtikati, in srenjski prednik z ramami maja. 4. Okrajni predstojnik je z drugimi opravili preobložen in nikakor ne more vediti, kako šolska reč stoji. 5. Okrajni nadzornik je deleč od tod in nima veljave in moči. 6. Ako bo taka, pridemo s šolo deleč po rakovi poti. 7. Ta šolska poprava mi dela glavo vertoglavo. 8. Upanje so mi v glavo zatolkli, toda spolnjenje je menda kaka nesreča na železnici zadela. 9. V premsi sem, pa nič nimam.“

„Kärntner Blatt“ vé iz spodnje Rožne doline, kako se mnogim učiteljem že zdeha po egiptovskih loncih njih poprejšne vravnave. Poprej so imeli v svojih župnikih bolj prijatle kot predstojnike, zlasti po farnih šolah, zdaj pa štejejo kup predstojnikov, ki so: župani, krajni, okrajni in deželni svetovalci, nadzorniki, okrajni glavarji itd., in ako učitelj le pri enem samem ni v milosti, kar se lahko zgodi tudi po kakem obrekovanju, se nasvetova, da naj gre — se vé — z ženó in otroci na drugo mesto. Taka je s pliburškim izglednim učiteljem, ki je že čez 19 lét služil in so bili z njim zadovoljni. Enako se sliši od šole iz Sittersdorf-a, Schwarzenbach-a, Ruden-a, Eberndorf a, Haimburg-a itd. Prej so neki gospodje vpili, da je cerkvenstvo (mežnarstvo) zanje nespodobno; že sedaj hočejo druge misli zmagovati. — Imenovani časnik pa meni, da se bode časoma še marsikteri častivec novosegnega birokratiškega gospodovskega liberalizma za ušesi praskal.

Celovška katoliška družba je sklenila odpraviti oporék do ministerstva zoper oropanje sv. Očeta. — Tudi je družbini odbor poslal prošnjo do deželnega šolskega svetovanstva zoper naklepe, po katerih hočejo liberaluhi na gornji gimnazii sploh versko učenje skrajšati in verske vaje skerciti. — Odbor je 9. t. m. sklenil, da bode družba imela vsako nedeljo in praznik shode z govori in veseljami. Pristopilo je več novih udov.

V Velikovecu (Völkermarkt) na Koroškem je pri ondotni kolegijatni in mestni farni cerkvi sv. Marije Magdalene zedinjena služba cerkvenca, kantorja in organista izpraznjena. Prihodki iz raznih zalogov brez privatnega zaslužka v gosposkih hišah znašajo gotovih 600 gl. a. v. Dolžnosti pa so razun orgljanja pri vsakdanji kapitelski sv. maši, te-le: Pri vstanovljenih obletnicah z duhovščino vred v koru peti, orglati, si pripravnega cerkvenca vzderžati, petje in godbo na koru ob nedeljah in praznikih dopoldne in popoldne preskerbeti, in gledati, da se s podukom sposobne mladine petje in glasba na koru v pravem, cerkvenem smislu in duhu izveršuje. Prosilci za to službo naj se s svojimi prošnjami obernejo do čast. kolegijatnega kapiteljna, s spričali dokažejo svoje dosedanje službovanje, lepo, pošteno vedenje in izverstne muzikalne

ve dnosti ter jih do 25. svečana t. leta poštine proste dopošljejo.

Andrej Alijančič s. r.

kapiteljski dekan in mestni fajmošter.

Iz Gorice, 16. pros. — Naj bi ne mislil kdo, kakor je iz 2. lista letošnje „Zg. Danice“ posneti, da sem hotel s svojim dopisom zastran v. č. o. Stareta (v Danici lista 52 pret. leta) žaliti koga, naj bodo naslednje verstice v pojasnjenje:

Z besedami, da je „prav za prav“ le oče Stare delal za goriško škofijo, sem hotel le to reči, da med tukajšnjimi oo. jezuiti je on bil redoven delavec za oskerbovanje dušnih potreb goriških prebivalcev. Vsak lahko vé, kako je imel on leto za letom skoraj vsako nedeljo očitni govor v farni cerkvi pri sv. Ignaciju — in sicer zdaj v nemškem, zdaj v slovenskem jeziku, katerih obéh je tako čisto zmožen, da poslušavcem vsestransko vstreza. Bil je tedaj navadni govornik obilnim poslušavcem iz vsih stanov, katerih velik del je hodil k njemu k spovedi. Delavec je bil kakor vsaki kaplan, in pa močno močno čislan delavec. To je pomen mojega pisanja; nisem pa mislil drugih tukaj bivajočih njegovih tovaršev izmed delavcev izverstvati, kar kažejo besede „prav za prav.“

Govorec pa o potrebi in tirjanji, da znajo čč. očetje vse tukajšne jezike, res nisem mislil na pogodbo in testament Baccitov, ampak le na potrebe ljudstva. V goriški škofiji je namreč čez 150.000 slovenskih, blizo 50.060 talijanskih, in nekoliko nemških prebivalcev. Gotovo je tudi, da družba čč. očetov v Gorici bi sebi in občinstvu le tako dostojno koristila, ako bi v vsakem treh jezikov imela čverstega govornika. Tako jezuiti na Ogerskem i. dr. imajo med seboj ude, očete, ki dobro znajo vse razne jezike onega ljudstva, med kterimi bivajo.

To tedaj so misli, ki so lahko slehernemu jasne. Žaliti pa nočem nikogar, — čast. oo. jezuitov že celo ne, ki jih ljubim in spoštujem od mladih nog.

Pelinovec.

Znamenito pismo. „Rimska republika od l. 1849“ piše svojemu bratu „sedanjemu italijanskemu kraljestvu“ precej dolgo pismo in mu pripoveduje, kako je takrat bilo v Rimu. Pij IX je bil v Gaeti; v Rimu so bili nabili na cerkve izobčenje zoper nasilnike in njih pomočnike, pa ni nihče pečatnice v temnice deval, kakor zdaj laška vlada papeževo encikliko (ali kakor hervaški ban Rauch „placetum regium“ na dan kliče), le zasramovali so ga republikanarji. V Turinu je še Kavur rogovilil. (Kje je že zdaj!) Njegov časnik „Risorgimento“ pa je o Svetih treh kraljih 1849 v imenu Karola Alberta imenoval še „brezbožneže, nehvaležnike, razbojnik tiste, ki so bili papeža oropali njegovega časnega posestva. Toda pismo pustimo, le samo posnetek njegov postavimo še tukaj, ki je prav podučen tudi za nekatere ljubljanske gospode. Republika od l. 1849 pravi laškemu kraljestvu k koncu:

Rezno premišljuj, zdaj povzamem to svoje pismo. Opominja te pismo na pet reči: 1. Ako izobčenje v začetku budi sméh, na zadnje budi jok. — 2. Da papeževo časno gospostvo je bilo že naj manj tristokrat nanzanjeno kakor *končano za vselej*, in je potem oživelo. (Slišite tagblattarji?) 3. Da evropejske moči navadno začenjajo s kremlijarjami in pokloni od sv. Očeta, poslednjič so pa primorane lotiti se orožja; v njegovo brambo. 4. Da je rimska republika bila pobita od tam, od koder se je naj manj bala smerti, to je, od tiste francoske republike, ktera jo je bila rodila. 5. Da povračevalec časnega papeškega gospostva l. 1849 je bil ravno tisti Napoleon, ki ga je poprej tako hudo pobijal (in ki se sedaj pa menda v novo veseli, da je Rim v tolovajskih rokah).

Sanje. V Versailli, kjer se sedaj pruski kralj nahaja, se raznaša menda povést, da je imel ta kralj čudne sanje. Vidil je neki v sanjah tri mehe, katerih eden je bil poln kervi, drugi poln vode, tretji je bil pa prazen. Pervi ima bojda pomenjati mnogo doslej prelite kervi, drugi solze (jok) narodov, in tretji, da se s praznimi rokami verne. — (Ta trenutek sicer Francozom spet slabo kaže.) —

Lep izgled. Ko je šla cesarica na Tirolskem iz cerkve ravno tisti čas, ko je duhoven šel od bolnika z Najsvetejšim, zapovedala je visoka gospa kočijažu obstati; stopila je iz kočije in je na kolenih čakala, da je duhoven s sv. Rešnjim telesom naprej odšel. — Tako cesarica, — prav veliko meščanov in tudi včasi vojaki — kako pa ti?

Desetnosar. Pretekli teden, pravijo „Kat. noviny“, je bil od mertvuda zadét svinjar K. Sch., sicer z imenom „Desetnosar“ povsod okoli Dunaja dobro znan. Ta deček je poserkal na dan po dvajset meric (maselcev) vina, ktero pa druge moči do njega ni kazalo, razun da mu je napravljalo celo po deset buckov na nosu. Od tod je dobil omenjeno ime. Kdor tedaj hoče le en sam nos imeti, naj zmerno pije.

Razgled po svetu.

Dunajski katoličani so začeli na to gnati, da naj katoliško-politiške družbe snujejo stanoviten katoliško-federališki program ter politiško osnovo, ktere naj bi se katoličani potem čversto deržali. Brez tacega edinostnega in vse skozi pravičnega, za deržavo in podložne koristnega programa bodo liberalci zmiraj dalje segali in gnali po svoji, katoliški Cerkvi nasprotni poti. Cesar sam, kakor piše „Vaterld.“, je predarlškemu poslanstvu v tem pomenu govoril: „da naj stranka čversto vstavi opozicijo dela po svojem prepričanji“ itd.

Iz Budéjevie naznanujejo velike slovesnosti, ki so bile o petdesetletnici ali zlači maši, ktero je obhajal ondotni mil. škof Jirsik v nedolžnih otročičev dan. Na sv. Štefana je srečo vošilo vse ondotno duhovstvo s proštom Mokrim na čelu, in izročili so mu prekrasno spominsko knjigo (album) vsega škofijskega duhovstva. Na prvi strani tega albuma je drevo, na kterega listih so napisane naj znamenitiši škofove djanja, kakor mladenško semenišče, gimnazija, cerkev sv. Vaclava itd. Naj više je podoba Boga Očeta, pa letnici nove in zlate maše 28. grud. 1820 in 28. grud. 1870, aligoriške podobe itd. Nadaljni listi obsegajo: geslo škofovo, dolg latinsk spév, adrese preč. kapitelna, konzist. kancelarja, semenišk. višjih in profesorjev, bogoslovcev, gimnaz. profesorjev, duhovstva po dekanijah z lastno-ročnimi podpisi, adrese vsih samostanov — moških in ženskih. Pervi listi premnozih adres so umetne dela v risanji in pisavi. Pisma so sklenjene z imenitnimi darovi. — Za duhovstvom so vošile družbe: „Beseda“, „Sokol“ id. z mogočnim petjem in glasovanjem (deklam.); nadalje zastop meščanstva z mnogimi adresami in še veliko družega. Pošta, telegraf sta več dni nosila goste in vošila iz vsih krajev, domačih in tujih. Vsi češki in mnogi tuji škofje, kapitelni in druge znamenitejše osebe so pošiljale preslavljavne pisma. Dekan iz nemškega Broda je poslal fotografiran oltar, na kterem je imel škof pred 50 leti novo mašo. Tako so olikani Čehi pokazali, da tudi dandanašnji vedo ceniti zasluge velikih mož, ki vse življenje darujejo naj višim namenom svojega naroda.

Novi španjski kralj Amadej I je prišel 2. pros. v glavno mesto Madrid. Telegrami pravijo, s kakošnim sklicovanjem je bil sprejeman po mestih; toda nesrečna Primova smert naj berže napoveduje nove zakletve in

žalostne dni za ubogo Španijo, ki so jo mavtarji dobili v kleše. Janez Prim je bil začetnik zarote, ktera je kraljico Izabelo II s prestola pahnila; bil je potuhnjeno ranjen z 8 svinčenkami tisti čas, ko je imel na prestol posaditi novega kralja, ki ga je on izvolil. Šel je 28. grud. iz zбора velikašev, kjer je zagovarjal izvolitev Amadeja, Viktor-Emanuelovega sina, in na poti domu ga je ta nesreča zadela. Zdele so se rane v začetku brez nevarnosti, ali pred ko v dveh dnevih je dušo izdihnil. Imel je mož v svojem življenji marsikaj z rogovilstvom opraviti, in požerlo je njega nasprotno rogovilstvo. Pač rado se zgodi, da je človek s tim končan, v čimur je grešil.

Rimsko. Po okrožnem pisanji, ktero je kardinal Antonelli razposlal papeževim poslancem pri tujih vladah, ko se je bila zabranila papeževa enciklika, je kardinal razglasil še drugo, ki popisuje še v ostrejših in krepkejših besedah ostudnosti, ki so jih derhali počenjale 8. grudna, ter jih zaznamnjuje po pravici ko gnjusna dela. To pismo je lep, jasen in neoveržljiv odgovor smešnim obljubam nemogoče prostosti, ktero je ravno kar laški državni zbor vstanovljal ter jo hotel papežu dovoliti; cerkev pa take lažnjive prostosti nikdar ne more in je tudi ne bo sprejela. Papež bo vedno jetnik, ali pa bo ko pregnanec hodil po svetu ter se živil od blagoserčnih darov; nikdar pa se ne bo vdal, nikdar vknlonil, ne se sprijaznil z rovarstvom. Ne bojuje se le za časne koristi, marveč za stalne resnice, od teh pa se ne premaknejo papeži, raji položé glavo pod rabeljnovu sekiro, ali pa živé v pregnanstvu, v ječi in v katakombah.

V tej okrožnici razkriva kardinal Antonelli, kako je molče gledala vlada tisto ostudno počenjanje svojih pomočnikov in skrivnih zaveznikov, ki so ljudi napadali pred šenpetersko cerkvijo; v nji vidi Evropa čudno delanje laških vladinih možj, ki v Firenci širokoustno govoré o sprijaznjenji s papežem, v Rimu pa zbirajo tolovajske derhali. Omenjeno pismo živo pojasnuje nevarnosti sv. Očeta, ki še toliko niso varni pred roparji kot razbojniki po ječah; te varuje gosposka napadov, papež pa, oropan vsih pravic, si še ni življenja svest; kako potrebno je toraj, da vlade zljajšajo hudi stan, ter odvernejo še večja zla.

Ne morem se zderžati — tako piše dopisnik iz Rima dalje — da bi vam ne naznanil prav rovarske zvijače, po kateri hoče laška vlada zamorca, t. j. sama sebe umiti. Ker se je več poslancev v Rimu pritožilo vsled gnjusob od 8. grudna in naslednjih dni, hočejo sedaj po vsej sili krivdo katoličanom podtakniti, češ, da so sami te kervave pretepe podnetili. To pravljico razširja sedaj podkupljena druhal in časniki po mestu, da bi pa dobila več verjetnosti, pošljejo kacega malovrednega človečka s polnim žepom podobie svetnikov in molitvic, da prehodi ulice ter tu pa tam izleče list, ki naj bi dokazoval, da je to človeče odpuščen papežev vojak; kar neprevidoma pa privleče dolg nož ter dirja grozeč z njim za duhovni in menihi; slednjič ga vjame policija, ki ga kaj rada sprejme, njegove žepe preišče, ter (slepilne) dokaze dobi, češ, da je papežev, klerikalec, ultramontanec. Časniki to raztrobijo, hoté razkriti prekanjenost katoličanov. — To sleparstvo je sicer izvirno, pa le malo jim pomaga. (Po Genf. Kor.)

„Unità“ piše 6. pros., da so sv. Oče po povodnji terpečim precej poslali 40.000 frankov, drugi tisuči so nasledovali zaporedoma. Malo dni proprej so bili darovali drugih 30.000 fr. revnim po mestu. 31. grudna, ko je prišla pomoč iz Vatikana, so po nekterih delih mesta Piju IX slavo klicali in na oknih papežovo zastavo razpeli. Več si „Unità“ ne upa pisati, ker kmali bi jo kak fiškal djal pod ključavnico. Uni četertek je bila priperta, izpustili so spis, ki se je menilo, da je

vladi v spotikljej, pa zopet so list zadavili. Nad katoliškimi listi laško strahopetstvo svojo koražo razodeva, ki pa pustí po Rimu klati, krasti in bogoskruniti. —

Ko je bil Viktor Emanuel prišel v Rim, so ga sprejeli vradni ljudje in kake tri gospé. Pred odhodom je kralj pisal še pismo sv. Očetu, ktero je markez Spinola nesel kardinalu Antonelli-u, ki je sicer markeza sprejel priljudno, toda prav ob kratkem je govoril le o dežji in lepem vremenu in kralja še imenoval ni. Kraljevo pismo menda ne obsega nič posebnega, temuč le same besede dvornosti. Sploh je bilo obnašanje Rimljanov táko, da je kralj jasno vidil, da ljudstvo zanj nič ne mara. Ne-popoljive preslavljanja, ki so jih časniki naznnavali, je vidil le samo „telegraf Stefani“, meni „Unità.“ Ne-sterpljivo je torej kralj že čakal, da bi odšel hitro iz Rima.

Vse priprave za slavno sprejetje kralja so bile pod vodo, in vsi umetniki in delavci, ki so se nadjali velikih zaslužkov iz pričujočnosti kraljeve, so ostali na suhem. Med tem pa ljudstvo Pija IX nezmerno preslavlja, ki v svoji lastni stiski tako velikoserčno skerbé za nesreče.

Tudi pod Pijem VI je bila dvakrat povodenj v Rimu, in sicer l. 1805 ravno ko je papež v Parizu za cesarja kronal Napoleona I, in l. 1809, ko je ravno ta Napoleon dal papeža v suznjost vleči.

V Bernu je bil 8. t. m. posvečen novi škof Karol Nöttig.

Monakovski vikši škof v učenem pastirskem listu pojasnuje uk o papeževi nezmotljivosti, ima veliko citatov iz cerkvenega izročila, pa tudi iz Döllingerja, Reuschl-a, Friedrich-a, Silbernagl-a in Schulte-ta idr., ter skazuje, da tudi le-ti so v svojih poprejšnih delih zagovarjali ta nauk. („U. c.“)

Portugaleci se z družimi serčnimi katoličani vzdigajo in oporekajo oropanje Rima. Naj slavnije rodovine so med podpisni, ki jih je tisuče.

Z bojišča. Na večeru od Pariza so Prusi zmagali, ki tudi v Pariz strahovito streljajo; ob nemški meji blizo terdnjave Belfort-a so Francozje pod Bourbaki-tom bolj srečai, vender še ni določivnega slišati.

Razne novice. Škotje v Kanadi so razglasili slovesen skupni protest zoper posedenje Rima po laških vojnah. — Kakor je mesto Strasburg zdaj terpelo na vojski, vender možje na svojo cerkev tudi v tolikih domačih britkostih mislijo: veliko število neduhovnih je od oadod poslalo prelepo pismo sv. Očetu v Rim, in pravijo, da še le ko so se strasburške vrata odperle, so zvedili mestnjani nepošten napad, ki se je doveršil nad očetom keršanske držine. Ponosno govoré še zmiraj kakor Francozje v pismu verli možje, ki jih bo pa kmali pozobal luteran, ako Božja previdnost te nesreče terpinom Elzašanom ne odverne. — Za tisto malo minut, kar je bil Viktor Emanuel v Rim pogledal, si je dal izplačati 500.000 popotnine. Ako se odšteje milošnja, ki jo je dal potopljenec, ostane njegovemu veličanstvu 280.000 čistega dobička, kakor šteje „Genf. Korresp.“ — Deržavno svetovalstvo laško je vender sklenilo, da naj se svetemu Očetu poverne tistih pet milijonov milošinj, ki so jih jim bili ugrabili. Liberalni dnevniki pa menijo, da je ta povernitev tatvine kaj velikoserčnega. Navadni tatovi se sramujejo djanja in povračajo skrivaj. — Po Nemškem in Belgijanskem napravljajo katoličani božje pota in razne pobožnosti za sv. Očeta, posebno v Belgii je veliko katoliško gibanje. — Šega rovarjev je: lagati, podpihovati, obrekovati. Posebno hudi so na kardinala in deržavnika Antonellita; kadar v kakem pisanji njih zvijače in hudobije razgerne in prav živo ošiba, se precej liberaleži z vsjo jezo nad-nj spravijo in vse psovke nanj mečejo, kar jih imajo v svojih liberaluških „bisa-gah.“ — Amerikanski katoličanje se z junaško serčnostjo

poganjajo za pravice sv. Očeta; na velikih shodih imajo čverste govore in razglasujejo močne oporeke zoper rop, ki se je dopustil zoper Rim.

Iz Ljubljane. (Vstava, njene pokljine, novi predlogi za državni zbor.) „Kärnt. Blatt“ pojasnuje, kako decembrova vstava, ki jo vstavoverneži imajo za svojo dogmatiko, dobiva pri vsem tem razpoko za razpoko. Pervi strel vanjo je bil že pred 3 leti „šolski svēt“ v Galiciji s posebnimi pravicami; — drugi strel zistiranje vojaške postave v Dalmaciji; — v tretje so jo pa zdaj zadeli tirolski strelci. „Tirolski glasi“ pravijo: „Stanovitnost v vojski za naše pravice je pripeljala Tirolce k zmagi; — ta zmaga je toliko tehtniša, ko so nas nasprotniki in oficijozni listi na ravnost krivičili „žaljenega veličanstva“, ker smo domoljubno terdili deželne pravice.“ In s čim so Tirolci to dosegli? S tim, da niso molčali. Cela dežela je z adresami podpirala svoje domoljubne poslance. — Ker ni ljudstvo zaradi vstave, ampak vstava zaradi narodov, je pač očitno, da jo bo zadela še marsiktera svinčenka, preden bode pravicam ljudstev prav primerna. Lažnjivi liberalci se ravno na vstavo opirajo tudi pri svojem rogoviljenji zoper vero in verske pravice, ki so gotovo nad vse druge pravice narodom svete. V bližnjih sejah državnega zbora, kakor časniki pišejo, imajo taki predlogi v obravnavo priti, kateri bi po svojem obsegu katoliške naprave močno pretresli in kakoršni morajo s Cerkvijo milovanja vredne razpore napraviti, ako bi se brez dogovora in porazuma s cerkvijo in njenim poglavarjem v tako tehtnih rečeh kaj počenjalo. Kaj želè in hočejo narodi od vlade in njenih svetovalcev? Polajšanje bremen, mir med državami in narodi znotraj in zunaj države, edinost države s Cerkvijo; — za to je dolžnost delati. Da bi se pa vlada v vero in cerkvene zadeve vtikala, tega ne želi nobeden drugi kakor le nekteri preveč siti liberalci, katerim je Cerkev tern v peti, ker ona uči po Kristusovi zapovedi zderžnost, zatajevanje, čistost in sploh čednost.

Lansko leto 24. maja je v Livorni avstrijski general Creneville v družbi avstrijskega ondodnega konzula Inghiram-a šel po mestu. Hudodelniki so mérili na prvega in so zadeli in umorili drugega. Sedem v tej reči zatoženih je porotnija 13. jan. 1841 v Sieni za čisto nedolžne spoznala, in sodnik je razsodbo naznanil med ploskanjem poslušavcev... To pa ni zadosti, meni zločesta „Unità catt.“, terpevšo nedolžnost je treba odškodovati; ako bi bilo za nas, mi bi Jakopa Sgarallino-ta (prvega med zatoženci) naredili za ministra pravice. — Ali ni tedaj modro, da se Beust tako skerbno varuje laške zamire? —

Besedo v spomin Val. Vodnika so gg. bogoslovci napravili 19. t. m.

Nunski šoli v Celovcu je pred nekaj časom ministerstvo uzelo pravico očitnega šolstva. Srenjski svet je pri vladi prosil, da naj se šoli zopet podeli uzeta pravica, pa ni nič opravil, kakor piše „Kärnt. Bl.“

Iz Rima, iz prijateljskega dopisa iz Vatikana. — Prav z žalostnim srcem naj Vam ob kratkem popišem strašansko povodenj, ki je obiskovala Rim 28. in 29. grudna. Tibera je zapustila svojo strugo ter pokrila vse mesto še čez 6 čevljev visoko. Bilo je zjutraj ob 5, ljudje so še večidel mirno spali, kar neprevidoma jame naraščati voda, skoro vse mesto so valovi zalili. Veči del ljudi ni moglo iz hiš zavoljo stoječe vode, vse prodajalnice je voda obdajala. Po vsem mestu se je zamoglo voziti v čolnih. Iz hišnih oken pa se je razlegal

glas ljudstva, ki je prosilo kruha in živeža; pa ni bilo moč vsim vstreči.

Kolika je bila stiska, nezmerna škoda! Pa tudi veliko ljudi je življenje stalo, ki so potonili! Sreča, da se je ljubi Bog usmilil zavoljo pravičnih in nedolžnih; zakaj v 48 urah se je vsa sila vode zopet v Tiberu izlila, in skorej do smerti izstradani ljudje so zopet lahko zapustili stanovanja, si poiskali živeža ter se rešili grozovite smerti za lakoto.

Kako žalostno in revno je tukaj v Rimu; velika lakota tare revno ljudstvo. Povodenj je podražila ves živež; dela, še bolj pa zaslužka primanjkuje že tako revnim delavcem, še celó tergovcem in sploh kupčevalcem se zmanjšujejo dohodki; res, nepopisljiva je nadloga!

Kralj Viktor Emanvel je prišel čisto nepričakovan in skor kakor kak begún 31. grudna zjutraj o 4 $\frac{1}{2}$ v Rim. Nikakoršne navdušenosti zanj ni bilo čuti, le iz malo oken so se vidile zastave. Ob treh popoldne se je odpeljal na Kapitol, od ondod v Lateran, potem pa k Marii Snežnici, kjer so mu cerkev zaperli; lahko je toraj čutil, koliko mara rimska duhovščina zanj. K sv. Petru ni smel, sicer bi mu bili tudi do cerkev in Vatikan zaperli. Prav je toraj storil, da je še tisti dan ob 5 zvečer jo pobral zopet nazaj v Firenco. Srečno pot!

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofiji. Č. g. Fr. Čarman, iz lavantinske škofije, dosedaj v Mošnjah, gre za domačega duhovna k deržini gr. Ant. Brandis a v Slivnico.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Pošteni Gerjani so novega leta dan darovali za sv. Očeta Pija 41 gl., in dva zakonska posebej 1 gld. Bog jim plačaj s časnim in večnim blagoslovom! — N. N. iz Dr. 2 gl. v dober namen. — Neki vradnik 10 frankov v zlatu, ki prosi sv. blagoslova, da bi mogel kakor zvest sin sv. Očeta živeti in umreti. — Pro felici morte J. B. 3 tol., t. j. 3 gld. sr. — K. 60 sold. — Neka devica 1 gl., prosi sv. blagoslova svoji bolni sestri za zdravje. — Viševski apostelj in nektre duše na Viševku sv. Očetu Piju IX jetniku, kterege prosijo sv. blagoslova za poslednjo uro, 1 gl. 50 kr. st. d. — Z Verhnike 20 gl. Pastirji in čeda prosijo sv. Očeta za blagoslov in ga milujejo. — V čast presladkega imena Jezusa za spreobernj. grešnikov in za duše v vicah neimenovan 2 gl. — Starološki farani s pristavkom: „Sv. Marija, Mati brez madeža, in sv. Jožef Pravični, vesoljne cerkve patrona! sprosita od Jezusa sv. cerkvi in sv. Očetu pomoč, starološkim faranom pa srečno zadnjo uro,“ — darujejo v popirji 80 gl. 50 kr.; v srebru 16 gl. 65 kr., skupaj 97 gl. 15 kr. — Iz Poljan po g. fajmoštru Janezu Globočniku 10 gld. — Iz dveh neimenovanih rok za srečno zadnjo uro in za duše v vicah 2 tol. za 2 gl. 6 kr. st. den.

Za mis. oo. Trapistov v Bosni. G. k. J. V. v Ljublj. 2 gl.

Za bulgarski mis. v Adrijanopeljnu. G. k. J. V. v Ljublj. 3 gl. Iz Stare Loke 4 gld. Z Grada 5 gold.

Za afrik. misijon. Neimenovan „v čast presladkega imena Jezusa za spreob. grešnikov in za duše v vicah“ 3 gl. — Iz št. Vida nad Ljub. 3 gl. po g. St.

Za pogorelce v Klečah pri Kamniku. Z Dobrove po g. fajm. J. V. 8 gl.